

Mi lesz veletek, székelyföldi erdők?

A kilencvenes évek elején szervezett első, igazi erdészcsoporthoz tanulóanyagútját előkészítendő találkoztam először *Bessenyei Istvánnal*. A ROM-SILVA sepsiszentgyörgyi igazgatóságán dolgozott mint főmérnök. Ahogy mondani szokás, szép szál ember. S miután megismerkedünk vele alaposabban, örömmel állapíthatjuk meg, hogy a derék külső még derekabb belsőt takar.

Nos, a nyáron *Bessenyei Istvánnal* – mára műszaki igazgató – beszélgetünk erdőről, erdészetről, a magánosokról. Hát mit mondják, bajban vannak ottani államerdészeti kollégáink. A Romániában lévő erdőket bukaresti központtal irányítják 26 vidéki igazgatóságon keresztül. Sajátos helyzetű az állami tulajdon, amit kinti újságírók úgy fordítottak, hogy „egyedáruság”. Tehát nem rt., nem más, hanem egyedáruság. Ebben a sajátos helyzetben „várják” erdélyi erdész barátaink, hogy a politikai széljárás, mely olykor viharossá erősödik, hogyan dönt és mikor az állami erdők sorsáról. Mert nyilvánvalóan nem mindegy, hogy a 169 309 hektár állami erdőből csak 38 ezer hektár marad – és az sem egy tömbben – kincstári kézen.

A sepsiszentgyörgyi adatokat tovább boncolva *Bessenyei István* sorjázza az állományösszetételt. Eszerint 42% fenyő, 37% bükk, 11% tölgy és 10 százalék egyéb fafaják erdőben gazdálkodnak. 70% gazdasági erdő mellett 30% véderdőt találunk igazgatóságuk területén. Az összes élő fatömeg 37 millió köbméter. Ebből évi 550 ezer köbméter vágható. Az igazgatóság 9 erdészettől áll 14–27 ezer hektár területtel. Összesen 1200 kilométer feltáróutat használnak, ami 8 folyómétert jelent hektáronként. (Itt igazítja helyre a szerkesztő az októberi számban tévesen megjelent adatot.) Az igazi értékes erdők a komandói, a bereczki és a kovásznai területeken vannak.

A lakott területek környékén, ahol több száz éve piszkálják az erdőt, bizony értéktelenebb az állomány. A rendszerváltás előtt a cég profitcentrikusan gazdálkodott. Monopol helyzetben volt. Az 1991-es törvénnyel – jogosult szerint 1 hektár – 4234 hektár jutott magánkézbe. Jelenleg, hogy a sepsiszentgyörgyi igazgatóság fennmaradjon, évi ötmillió dollár termelési értéket kell letenni az állam asztalára. Az állományok hatvan százalékát lábón értékesítik. Harminc százalék rakodókra közelítve, míg a fennmaradó anyagot egyéb úton értékesítik. A törvény szerint ott kell visszaadni tulajdonosának az erdőt, ahol eredetileg volt. Száz

Bessenyei István Bedő Albert sírjánál

évvél ezelőtt ez a magántulajdon 170 ezer hektárt jelentett.

A mostani legfontosabb feladat a párhuzamos erdőkezelési struktúra kiépítése és ennek elfogadtatása a régi-új erdőtulajdonosokkal. A megmaradt 38 ezer hektárról mindössze 100 000 köbméter termelhetnek ki, ami nyilvánvalóan, jóval kevesebb alkalmazottat bír el, mint eddig. Úgyhogy elkezdtek csemetetermeléssel és díszfaiskolai termékek előállításával is foglalkozni. Meg szeretnék szervezni a gomba és az erdei gyümölcsök gyűjtését, értékesítését. A községi erdőtársulások, az egyházi erdők kezelését teljes kiszolgálással képzelik el, ami elég nehézkesen indul, hiszen olyan költséggel jár, amit a tulajdonos nem nagyon akar megfizetni. Pedig hát az erdőknek itt is az lenne a jó, ha szakemberek kezében lenne a munkálatok túlnyomó része. Ez a rendszer meggyorsítaná a 2000/1-es földtörvény alkalmazását – tíz hektár erdőt lehet privatizálni –, hiszen az előírja, hogy csak akkor adható ki, ha biztosított a szakszerű gazdálkodás. A tulajdonosváltozás a kereskedelem terén sem hozott sok jót, mert a megszokott vevőket nehezen lehet pótolni.

Arra a kérdésre, hogy mi lesz a talajvédelmi és egyéb véderdőkkel, *Bessenyei István* annyit mondott, hogy ha a tulajdonos vállalja az általában veszteséget, akkor ők elvégzik az előírt feladatokat, ellenkező esetben magukra hagyják a tulajdonost. A jelenleg érvényes üzemterv nemrég lépett érvénybe.

A vadászati jog az államé, így a '90 előtti vadászterületek megmaradtak. Ezek területe 10–20 ezer hektár. Változás várható, és az elképzelések szerint 21 százalék maradna állami terület, a többi vadásztársaságoké

lenne. A jövedelem a vadásztársaságoknál a társaságot illetné. A bevételből az állam 25 százalékot kezelési költségként visszatartana. A maradék 75-öt a minisztérium visszajuttatja. A jelenlegi bérleti díjakról csak annyit, hogy hektáronként nem éri el egy doboz cigaretta árát. Erdei vadkár gyakorlatilag nincs, így nem is fizettek. A települések határában lévő mezőgazdasági területeken bizony olykor jelentős a károkozás, de „megegyezni” általában csak bírósági végzéssel lehet.

Arra a kérdésre, hogy van-e vadászás, *Bessenyei István* annyit válaszol, hogy – nincs adat. Ámbár találtak medvegyilkolásra utaló nyomot, de a tettes nem lett meg.

Zárókérdésként még feltettem, hogy mi lesz velük, ha az új tulajdonosréteg nem igényli a szolgáltatásokat, vendéglátóm vontatottan adta meg a választ. Hát akkor nagy baj lesz. S nem elsősorban azért, mert az erdészek többsége elveszíti állását, hanem mert a jelenlegi igazgatóság vagyontárgyai is – épület, gépkocsi, számítógép meg egyebek – mind idegen kézre kerülnek. Eszköz nélkül erdőt visszajuttatni legalább olyan kockázatos politikai döntés, mint a mezőgazdasági területeket gép, iga nélkül visszaadni.

Az erdész szakemberképzésre is visszahathat a privatizáció, hiszen már most is az a helyzet, hogy tíz végzettből jó, ha egynek jut a szakmában kenyér.

Hosszú hallgatás után azért csendesen megjegyeztem, hogy az az érzésem, hogy a román politika nemigen akarja a magyart semmiféle ingatlanhoz juttatni, s így várjuk ki a végét. Most meg az asztal másik végén volt a csend.

„A román kormány jóváhagyta az erdészek jogállására vonatkozó szabályzatot, mely lehetővé teszi, hogy az erdőfelügyelők fegyvert is használjanak támadók ellen. Ez egyelőre csak az állami erdészeti hivatalok alkalmazottaira vonatkozik, de – ha majd lesznek magánerdészeti hivatalok – akkor ezek munkatársai is ugyanennek a szabálynak megfelelően járnak el. Mint ismeretes, az utóbbi időben Románia-szerte igen sok, néha tetlegességig fajuló vita tört ki a volt-leendő tulajdonosok és az állami erdészek között, mert a tulajdonosok azt állítják: az állami szervek letarolják az erdőt, még mielőtt ezek júniustól kezdődően visszakerülnének a magánszemélyek és közbirtokosságok tulajdonába.”

Pápai Gábor